

Posudek na habilitační práci Mgr. Mateja Chrena, Ph.D.:

ÚROVEŇ SOMATICKÝCH, FUNKČNÝCH A ROVNOVÁHOVÝCH UKAZATELOV V TANEČNOM SPORTE

Aktuálnost předložené práce

Hudba a tanec jsou od pradávna považovány za druhy umění. Tance jsou součástí kultury dané společnosti, v širším pojetí odrážejí charakteristické rysy mentality národa. Přesun společenských tanců ze sféry zábavy a volného času do oblasti soutěžení a ustavení sportovního odvětví taneční sport proměňuje umělecké znaky tance na kritéria sportovního výkonu, v tomto případě profesionálního tanečního výkonu srovnatelného s podobnými výkony vrcholového sportu. Specifickým rysem je estetické předvedení koordinace náročné pohybové kompozice v těsném souladu s charakteristickým hudebním rytmem a tempem, realizované v páru, v synchronizovaném společném pohybu tanečnice a tanečníka. Choreografické ztvárnění tance, míra zvládnutí velkého množství detailních požadavků techniky na provedení pohybu v jednotlivých tancích hodnocených sborem rozhodčích vyžaduje osvojit si optimální úroveň jednotlivých komponent tanečního výkonu v rámci dlouhodobé systematické sportovní přípravy. Právě vědecko-výzkumné vymezení vhodné míry somatických, funkčních a rovnovážných ukazatelů, které jsou jedním z předpokladů pro kvalitu výkonu v tanečním sportu, je tématem předložené habilitační práce, sestavené na základě výsledků mnoha realizovaných výzkumů. Aktuálnost řešení zvyšování výkonu v tanečním sportu je ilustrována nejen změnami v rozšiřování obsahu choreografie tanců, ale také způsobu hodnocení tanců v celém průběhu soutěže a nakonec úsilím začlenit taneční sport do rodiny olympijských sportovních odvětví.

Cíl práce

Cílem práce je prezentovat poznatky vycházející z velkého množství dílčích výsledků výzkumů provedených a publikovaných za dobu uplynulých patnácti let. Habilitační práce nemá obvyklou formální strukturu. Má rozsah 123 stran, je uvedeno 43 obrázků, 31 tabulek, 81 odkazů na literární zdroje, z toho 35 zahraničních. Postrádám seznam obrázků, tabulek a použitých zkratk, případně rejstřík a summary. Není začleněna kapitola o použitých metodách výzkumu. Přesto je text logicky uspořádán. V rámci osmi kapitol jsou vždy uvedeny charakteristiky daného zaměření kapitoly, teoretická východiska dílčího problému, případně odkazy na poznatky zahraniční odborné literatury, konkrétní výsledky výzkumů a jejich stručná interpretace. Ve velkém množství zajímavých výsledků jsem se v textu občas ztrácela a bylo nutno si zpětně vyhledávat možnosti komparace a další využitelnosti poznatků jak pro budoucí výzkumy, tak pro praxi. Uvítala bych proto přehlednější formální rozdělení a označení jednotlivých výzkumů, odlišení výzkumů v kategorii juniorů a dospělých, vlastních a zahraničních. Závěrečné přehledné shrnutí nejdůležitějších výsledků, jejich interpretace a uvedení možností jejich využití v teorii i praxi považuji za nejpřínosnější část práce.

Metodika výzkumu a zpracování

V habilitační práci je uvedeno velké množství výzkumných šetření na různých skupinách participantů. Zkoumané skupiny jsou většinou menšího počtu, který je ovlivněn množstvím tanečních párů potřebné výkonnostní úrovně. Zmenšená možnost zobecnění výsledků je ale částečně kompenzována vyšším počtem realizovaných výzkumných projektů. Autorovi se podařilo získat i konkrétní důležitá měření ze soutěží (zejména u tanečnicků). Většina zahraničních výzkumů je realizována pouze na simulované soutěži. Pro jednotlivé výzkumy,

zpracování získaných výsledků a jejich publikování jsou použity odpovídající, spíše jednoduché, matematicko-statistické metody. Vzhledem k tomu, že měřené ukazatele jsou sice velmi podstatným základem tanečně-pohybové dovednosti, ale úroveň dosažených výsledků v jednotlivých testech není vlastním hodnoceným výkonem v tanečním sportu, považují použité metody za vhodné a dostačující pro použití při kultivování specifického výkonu.

Dosažené výsledky, diskuse, závěr práce

První kapitola se zabývá základními charakteristikami tanečního sportu, jeho vývoje a současnými trendy jeho rozvoje. V tanečním sportu výrazně narůstají nároky nejen na získání vhodné úrovně jednotlivých komponent, ale také na celkovou kondici a osvojování si dalších dovedností podobných sportů, jako jsou např. prvky akrobacie, prvky s maximálním kloubním rozsahem, kombinace pohybů inspirované tanečními páry krasobruslení, případně baletu a gymnastiky. Druhá kapitola uvádí různá hlediska vymezení výkonu v tanečním sportu. Požadavek technicky dokonalého provedení choreografie je svázán pravidly daného pohybu v páru a je natolik akcentován, že často vyznívá až uměle, vlastně omezuje „radostný“ pohybový projev vyplývající z tanečního pohybu s hudbou. Třetí kapitola se věnuje zatížení v tanečním sportu. Dokládá vysokou náročnost této aktivity na tělesnou zdatnost tanečnic a tanečníků, částečně odlišnou v jednotlivých tancích. Druhou oblastí nároků na kondici je organizace soutěží, celková doba trvání a intervalů mezi prezentacemi tanců. Čtvrtá kapitola se zabývá fyziologickými charakteristikami tanečního sportu. Uvádí výsledky zahraničních výzkumů a tři vlastních, a to v oblasti tepové frekvence, maximální spotřeby kyslíku a koncentrací laktátu v krvi. Výsledky ukazují, že standardní tance a latinsko-americké tance mají částečně odlišné požadavky na ukazatele speciálního provedení tance. V páté kapitole o somatických charakteristikách je uvedeno deset vlastních výzkumů provedených samostatně nebo ve spolupráci s dalšími odborníky. Sledovány jsou kategorie juniorů i dospělých. Výsledky jsou porovnávány se zahraničními poznatky. Ukazuje se, že pro každou skupinu tanců je možno popsat optimální somatotyp. Šestá nejdelší kapitola zkoumá úroveň rovnováhových schopností, které jsou jedněmi z nejvýznamnějších ukazatelů tanečního mistrovství. Rovnováha se projevuje v prvcích obtížnosti jednotlivce i páru, její porušení přímo ovlivňuje provedení kompozice a její hodnocení rozhodčími. Je uvedeno osm výzkumných projektů. Sedmá kapitola rozebírá taneční postavení jednotlivce i páru a jeho vliv na zakřivení páteře. Jsou uvedeny výsledky dvou výzkumů. V tanečním sportu je, tak jako např. v moderní gymnastice, hodnoceno celkové estetické držení těla, v různých tancích navíc ještě určené držení v páru a jeho změnami v průběhu pohybu. Zařazené tři ilustrační obrázky držení těla (obr. 33, 34 a 35) nejsou hezké. Na tuto kapitolu navazuje kapitola osmá objasňující vznik jednostranných posturálních změn v tanečním sportu, doložené výsledky jednoho výzkumu. Předepsané držení těla může být i vážným nebezpečím pro vznik svalových dysbalancí, které je nutno kompenzovat cíleně zaměřenými cviky.

Závěr

Závěrečnou kapitolu Shrnutí poznatků považuji za nejpřínosnější. Jsou v ní uvedeny nejdůležitější výsledky vlastních dílčích výzkumů, jejich dopad na výkon v tanečním sportu, možnosti využití jak pro proces sportovní přípravy, tak pro výběr talentů. Získané výsledky mohou být použity jako podněty pro chování tanečníků v průběhu určité soutěže s cílem podat co nejvyšší výkon v dané době a dosáhnout co nejlepší umístění.

Autor ve své kvalifikační práci prokázal své velké dlouhodobé zaujetí pro taneční sport. Oceňuji množství provedených dílčích výzkumů, kterými rozšířil poznatky o vybraných komponentách sportovní přípravy v tanečním sportu. Považuji jeho odborný a vědecko-výzkumný přístup k daným problémům tréninku, v prostředí tohoto sportu, za ojedinělý. Na

základě posouzení kladů a záporů předloženého spisu hodnotím vykonanou práci jako významnou, aktuálně potřebnou, náročnou na komparaci získaných výsledků, z pohledu posouzení podílu vybraných ukazatelů v porovnání s výsledným hodnocením výkonu v soutěži. Získané poznatky rozšiřují odborné a vědecké zázemí sportovní přípravy a jeho přenos do prostředí praktické realizace vrcholové úrovně tanečního sportu. Habilitační práce splňuje všechny požadavky kladené na tento typ prací.

Na základě uvedených skutečností doporučuji, aby byl Mgr. Mateji Chrenovi, Ph.D., ve smyslu příslušných předpisů, udělen po úspěšném obhájení habilitační práce titul docent v oboru Vědy o sportu.

Otázky k obhajobě:

1. Jaký je podíl a přínos hudby pro kultivaci pohybového projevu jak ve sportovní přípravě, tak v soutěži?
2. Které komponenty (ukazatele) je významné rozvíjet v průběhu sportovní přípravy ve srovnání s kritérii hodnocení prezentace tance na soutěži?

V Praze dne 13. 1. 2021

Viléma Novotná